

doeboekje
JOUW GEMEENTE

Wat als jouw klas EEN GEMEENTE was?

Je weet wel in welke gemeente je woont, maar weet je ook wat de gemeente allemaal regelt? Wie de gemeente bestuurt? Wat de burgemeester en de schepenen precies doen?

Welkom in dit doeboek, waar je alles te weten komt over hoe een gemeente in elkaar zit.

.....

Nog niet zuchten!

.....

Er staan weetjes in, maar ook fijne opdrachten, zoals zoekertjes en denkspelletjes en klasgesprekken.

En als kers op de taart mag je van je klas een gemeente maken! Met een eigen naam, een wapenschild, een geschiedenis...

Je kan ook samen met je klas een echt voorstel doen aan de gemeenteraad. Pak het slim aan en bedenk hoe je bijvoorbeeld de politici kan overtuigen dat een picknickweide naast de school echt wel de max zou zijn.

Veel plezier!

Dit doeboek werd ontwikkeld door het **BELvue museum**, een museum rond België en zijn geschiedenis en een centrum voor democratie, in samenwerking met Prodemos (www.prodemos.nl).

DE GEMEENTE

GESCHIEDENIS

Het woord 'gemeente' bestaat eigenlijk nog niet zo lang. Het werd ingevoerd in 1795 door de Franse keizer Napoleon, die toen de macht had over veel Europese landen. Voor het eerst konden gemeenten zelf beslissen over allerlei zaken. Gemeenten met meer dan 5.000 inwoners kregen zelfs een eigen bestuur. **Het woord 'gemeente' betekent dus dat een groep mensen die samenwonen in een 'dorp' of een 'stad' zelf mag beslissen over veel zaken die in hun dorp of stad gebeuren.**

Dorpen en steden bestonden al veel langer: het eerste dorp dat geschiedkundigen hebben achterhaald, dateert van meer dan 7.000 jaar geleden.

Er zijn drie belangrijke redenen waarom een dorp op een bepaalde plaats zich ontwikkelt:

- het zijn vruchtbare plaatsen
- het zijn plaatsen die bescherming bieden
- het zijn plaatsen waar men gemakkelijk handel kan drijven

VRUCHTBARE PLAATSEN

Dorpen of nederzettingen ontstonden op vruchtbare plaatsen, waar de bewoners de grond konden bewerken. Ze moesten niet meer voortdurend op zoek naar voedsel. Het betekende het begin van de landbouw en de bouw van 'vaste' huizen. Tot dan trokken de mensen van plaats naar plaats en leefden in tenten.

BESCHERMDE PLAATSEN

Dorpen konden ook ontstaan op plaatsen die moeilijk bereikbaar waren, zodat de inwoners zich konden beschermen tegen aanvallen van vijandige stammen. De nederzettingen lagen bovenop een berg of in het midden van een rivier (Parijs bijvoorbeeld).

HANDEL DRIJVEN

Een derde reden om een dorp te bouwen, was om handel te drijven: de inwoners vestigden zich langs rivieren of wegen zodat ze de goederen die ze wilden verkopen, gemakkelijk konden vervoeren.

STEDEN

Soms ontstonden er dorpen op vruchtbare grond én langs waterwegen. Dat was een dubbele troef en deze dorpen groeiden snel. Grote nederzettingen groeiden op die manier uit tot steden. In onze streken waren het de Romeinen die de eerste steden bouwden. Velen daarvan bestaan nu nog steeds: Tongeren, Kortrijk, Aarlen ... Later, in de middeleeuwen, ontstonden de **burchtsteden**: handelaars bouwden een nederzetting dichtbij een burcht of een abdij, waardoor ze beschermd waren. Zo ontstonden de steden Antwerpen, Brugge, Gent en Veurne.

Een inwoner van een burcht, noemde men een **burger**. Na een tijd werd dit woord ook gebruikt voor de inwoner van een burchtstad. Nu is een burger gewoon een inwoner van een stad of gemeente.

Op de website van jouw gemeente vind je vast wel iets terug over haar geschiedenis. Zoek je dit even op? Wat hebt je ontdekt? Schrijf het hier op.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

HOE WORDT EEN GEMEENTE EEN STAD?

Een stad heeft op zich niets te maken met het aantal inwoners. In feite is het een **eretitel, een gunst**.

In de middeleeuwen kregen steden bv. het recht om:

- een eigen munt (geld) te slaan
- belastingen te heffen
- een stadsmuur te bouwen
- een eigen rechtspraak te voeren
- een jaarmarkt te organiseren.

De meeste van deze steden bestaan nog altijd en er zijn er zelfs bijgekomen. Na 1977 konden gemeenten de titel 'stad' aanvragen om historische redenen of kregen ze die titel van de overheid omdat ze een centrumfunctie hebben voor de omliggende gemeenten. Een stad met een centrumfunctie trekt bewoners van buiten de stad aan voor verschillende activiteiten zoals winkelen, cultuur, vrije tijd... Zo zijn bv. Genk en Seraing in het jaar 2000 een stad geworden. De 'laatste' gemeente die deze titel in 2018 kreeg, is Aubange, gelegen in het uiterste zuidelijke punt van ons land.

De grootste stad van België is **Antwerpen**, met 527.763 inwoners.*

*Bron: <https://www.vlaanderen.be/gemeenten-en-provincies>

De kleinste stad in België is **Mesen** (nabij Leper) met 1.040 inwoners.

WIST JE DAT...

De titel 'stad' tot 2001 door de Belgische overheid werd toegekend?

Vanaf 2001 werd dit de 'bevoegdheid' van de Vlaamse en Waalse gewesten.

Een Vlaamse gemeente die een stad wenst te worden moet dit sindsdien niet meer aan de Belgische, maar de Vlaamse regering aanvragen.

FUSIES EN 'SPECIALLEKES'

Toen België in 1830 werd opgericht, waren er **2.739 gemeenten**. Door allerlei gebeurtenissen verminderde dit aantal tot **2.586 in 1965**. Tussen 1970 en 1977 besloot de overheid een heleboel kleine gemeenten samen te voegen (= fusie) en bleven er nog **596 gemeenten** over.

De fusiegemeenten kregen vaak de **naam van de grootste gemeente**. Zo behoren de vroegere gemeenten Maaseik, Neeroeteren en Opoeteren nu tot de fusiegemeente Maaseik. Men noemt Neeroeteren en Opoeteren de deelgemeenten van Maaseik.

Soms wordt er een **nieuwe naam** gezocht voor de fusiegemeente. De 8 gemeenten Dranaouter, Kimmel, Loker, Nieuwkerke, Westouter, Wijtschate en Wulvergem werden samen de gemeente Heuvelland.

Sommige gemeenten ondergingen **geen fusie** en hebben geen deelgemeenten. Zo bestaat het Brusselse gewest uit 19 aparte gemeenten, waarvan Brussel er één is.

Op dit verkeersbord kan je zien dat **Vladslo** een deelgemeente is van **Diksmuide**

Antwerpen fuseerde pas in 1983 en omdat deze stad meer dan 100.000 inwoners heeft, mag ze haar deelgemeenten **stadsdistricten** noemen. In tegenstelling tot deelgemeenten, mogen stadsdistricten **een aantal zaken zelf beslissen** zoals sport, cultuur, de inrichting van parken en pleinen. Antwerpen is de enige stad in België die uit districten bestaat.

Niet enkel gemeenten fuseren. Ook scholen doen dat. Maakt jouw school deel uit van een scholengroep? Zo ja: welke?

.....

Liggen de schoolgebouwen in verschillende gemeenten?

.....

Heeft jouw school door die fusie een andere naam gekregen?

.....

Welke naam zou jij kiezen?

.....

WIST JE DAT...

de fusies tussen 1970 en 1977 verplicht waren? Maar dat er zich in 2019 een aantal gemeenten vrijwillig hebben gefuseerd? Een ervan is Lievegem (nieuwe naam), de fusiegemeente van Zomergem, Waarschoot en Lovendegem.

MIJN GEMEENTE

heet in het Nederlands: .....

heet in het Frans: .....

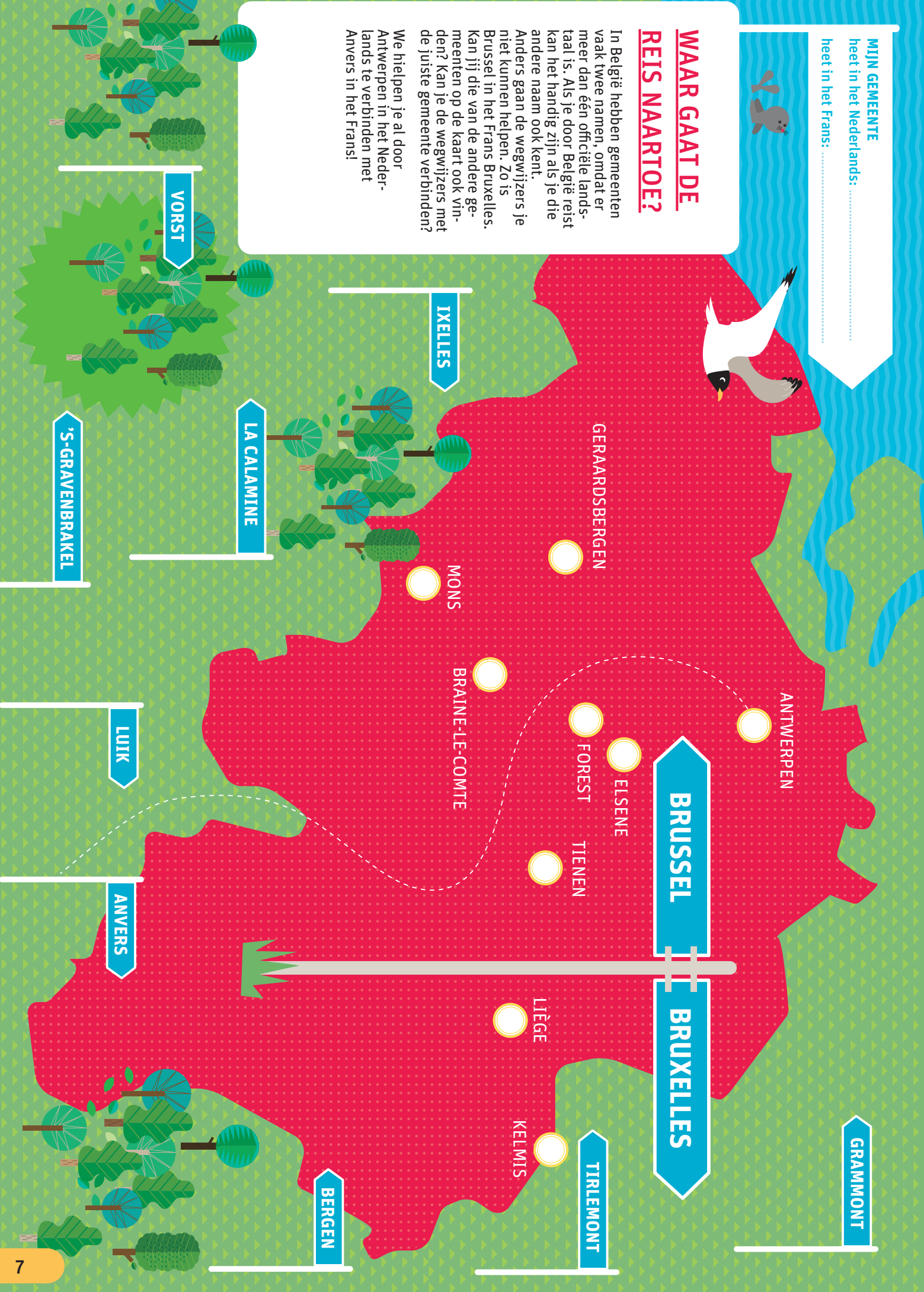

WAAR GAAT DE REIS NAARTOE?

In België hebben gemeenten vaak twee namen, omdat er meer dan één officiële landstaal is. Als je door België reist kan het handig zijn als je die andere naam ook kent.

Anders gaan de wegwijzers je niet kunnen helpen. Zo is Brussel in het Frans Bruxelles. Kan jij die van de andere gemeenten op de kaart ook vinden? Kan je de wegwijzers met de juiste gemeente verbinden?

We hielpen je al door Antwerpen in het Nederlands te verbinden met Anvers in het Frans!

581 BELGISCHE GEMEENTEN

Vandaag telt België nog 581 gemeenten: 300 in Vlaanderen, 262 in Wallonië en 19 in Brussel. Als je weet dat de oppervlakte in België 30.688 km² bedraagt, dan kunnen we de **gemiddelde grootte van een gemeente** berekenen in België. De oppervlakte van Vlaanderen is 13.626 km², van Wallonië is 16.901 km² het Brusselse Gewest is 162 km²*

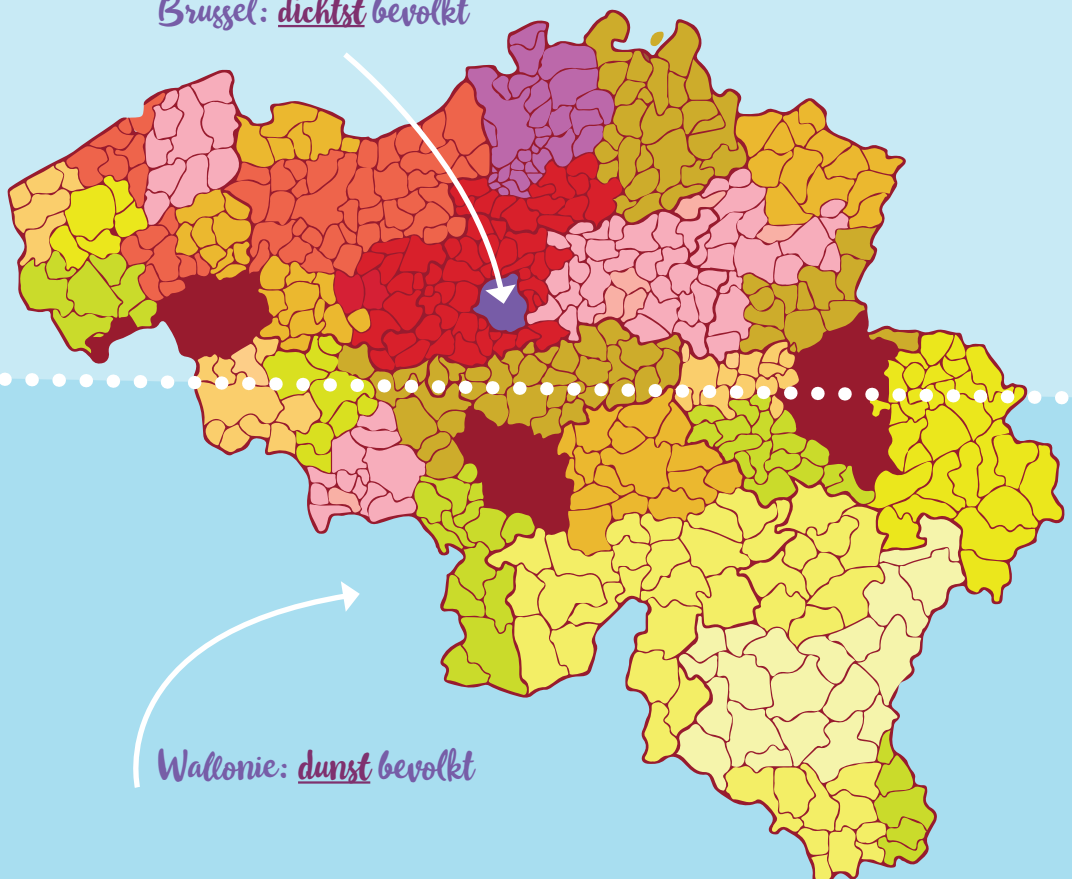
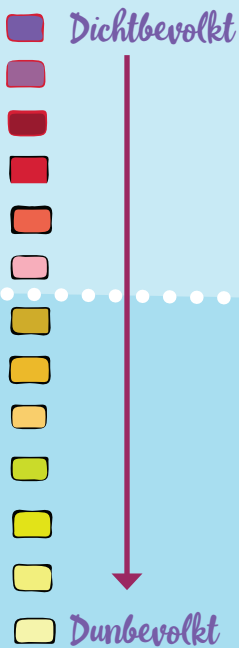
In de tabel zie je de **gemiddelde oppervlakte van een gemeente in België** maar ook van deze drie gewesten.

In 2021 telt België 11.492.641 inwoners. Daarvan wonen er 6.629.143 in Vlaanderen, 3.645.243 in Wallonië en 1.218.255 in Brussel. Op basis daarvan kunnen we het **gemiddeld aantal inwoners berekenen van een gemeente** in België, Vlaanderen, Brussel en Wallonië. Dat vind je ook terug in de tabel.

Als je het gemiddeld aantal inwoners deelt door de gemiddelde oppervlakte, dan krijg je een idee van de **gemiddelde bevolkingsdichtheid**: hoeveel mensen er wonen per km² in een Belgische, Vlaamse, Brusselse of Waalse gemeente. Je ziet in onderstaande plaatjes dat de mensen in Brussel veel minder plaats hebben dan in Wallonië.

	België	Vlaanderen	Brussel	Wallonië
Aantal gemeenten	581	300	19	262
Gemiddelde oppervlakte	52,8 km ²	45,4 km ²	8,5 km ²	64,5 km ²
Gemiddeld aantal inwoners	19.780	22.097	64.188	13.913
Gemiddelde bevolkingsdichtheid	377	487	7.551	216

Brussel: dichtst bevolkt

Wallonie: dunst bevolkt

* Bron: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/bevolkingsdichtheid#figures>

zoek op over JOUW GEMEENTE...

... informatie kan je vinden op de website www.statbeljunior.be
Op de website Gemeente-stadsmonitor kan je nog veel meer cijfers vinden:
<https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/gemeente>

Naam gemeente of stad? .....

Namen deelgemeenten/stadsdistricten .....

Namen buurgemeenten .....

Aantal inwoners.....

Wat is de leeftijd waarvan je kan zeggen dat de helft van de bevolking jonger is en de helft van de bevolking ouder? (zoek naar mediane leeftijd)

.....
Stijgt of daalt de bevolking in jouw gemeente? .....

Hoeveel restafval is er gemiddeld per gezin in jouw gemeente?.....

Oppervlakte gemeente:.....

Aantal inwoners per km2 .....

Wat voor **soort huizen** staan er het meest in jouw gemeente? .....

Kan je daar ook een tekening bij maken?

WIST JE DAT...

...er een onderzoek is waarin mensen gevraagd werd wat ze leuk vinden aan hun gemeente?

HIER VIND JE HET:

Zoek hier jouw gemeente op en lees wat daarover geschreven staat:
http://www.standaard.be/cnt/dmf20180413_03460986

ECHT
VERHAAL

FOTO IEROEN JUMELET

Serge voor zijn toekomstige zebrapad

Serge wil een zebrapad

Serge woont in Driebergen. Om bij zijn school te komen, moeten veel kinderen een drukke weg oversteken. Heel gevaarlijk! Serge wil daarom dat er een zebrapad komt. Maar hoe krijg je zoiets voor elkaar?

Serge: "Ik ben eerst handtekeningen gaan verzamelen. Ik vertelde erover in de klas, en alle kinderen en juffen en meesters hebben getekend. Ik heb het ook in de kinderraad van de school verteld en die hebben het in het schoolkrantje gezet. Verder heb ik op de speelplaats aan ouders gevraagd of ze mijn plan wilden ondertekenen. Als laatste ben ik ook nog van deur tot deur gegaan in de buurt." Met al die handtekeningen is Serge naar de gemeenteraad gegaan. Dat was spannend: "Het was een grote zaal met allemaal gemeenteraadsleden en ook mensen in het publiek." Maar hij kwam er wel mee in de krant. En de gemeenteraad vond dat hij een hele goede oplossing had bedacht. Dus dat zebrapad, dat komt er echt!

Trots vertelt Serge: "Ik heb de tekeningen met de ambtenaar besproken op de plaats waar het moet komen. Ik vind het keiwijs dat ze er nu echt werk van gaan maken."

WAT KUN JIJ DOEN OM INVLOED UIT TE OEFENEN

Serge verzorgde zelf een plan. Maar er zijn ook andere manieren om invloed uit te oefenen.

1. LEG CONTACT

Serge hield een presentatie voor de hele gemeenteraad. Je kunt ook een gemeenteraadslid of schep apart mailen of bellen om uit te leggen wat jij zou willen.

2. GA BIJ EEN ACTIEGROEP

Misschien zijn er ook anderen bezig met een plan. Samen sta je sterk!

3. ZOEK MEDIA-AANDACHT

Dat is Serge goed gelukt. Hij kwam zelfs in de krant! Door aandacht in een krant, op televisie of internet veranderen politici soms van mening of krijgen ze interesse in een idee.

4. GA DEMONSTREREN

Als je wilt laten zien dat je het er echt niet mee eens bent, kun je ook gaan demonstreren. Liefst met zoveel mogelijk mensen.

5. STAP NAAR DE RECHTER

Als je echt vindt dat er een verkeerde beslissing is genomen, kun je met je ouders naar de rechter stappen.

6. DIEN EEN VERZOEKSCRIFT IN

Je kan een voorstel doen aan de gemeenteraad. Ze moeten een antwoord geven binnen de 3 maanden.

7. DIEN EEN VOORSTEL IN

Als je genoeg handtekeningen verzamelt kan je jouw vraag of voorstel voorleggen in de gemeenteraad.

8. DWING EEN REFERENDUM AF

Als je nog meer handtekeningen verzamelt, kan je de gemeente verplichten een referendum te organiseren, een volksraadpleging. De gemeente is dan niet verplicht om het resultaat van de uitslag uit te voeren.

WERK JE PLANNEN UIT OP
EEN GROOT VEL PAPIER.

WAT WIL JIJ VERANDEREN IN JOUW GEMEENTE?

Verzin met een of meerdere kinderen uit je klas een plan. Hoe ga je het onder de aandacht brengen?

1. Wat wil jij veranderen in je gemeente?

2. Waarom vind je het nodig dat de politiek hier iets aan moet doen?

3. Op welke manier wil je invloed uitoefenen?

DE POLITIEK

Alle zaken die Serge heeft gedaan om een zebrapad te verkrijgen en ook alle dingen die jij kan doen om dingen in je gemeente proberen te veranderen, kunnen we samenvatten onder twee woorden: **politieke aandacht**.

Jawel: politiek, want om dat zebrapad op dat kruispunt te kunnen realiseren, moet er een politicus zijn die daarin gelooft, die dit op de agenda plaatst en die ervoor zorgt dat het uitgevoerd wordt.

Bah, politiek...
Niets voor jou?
Allemaal zakkenvullers?
Voor niets nodig?

Nochtans bestaat de politiek al sinds de Griekse oudheid! Waar mensen in groepen samenleven, is er politiek nodig om dat samenleven te regelen. Er zijn dus **wetten en regels nodig** waaraan iedereen zich moet houden en die problemen voorkomen. Die regels en wetten kunnen bijvoorbeeld gelden voor heel het land, zoals bv. dat je op een autosnelweg niet meer dan 120 km/u mag rijden. In Vlaanderen mag men die Belgische verkeersregel verstrengen met bv. de regel dat je nergens harder dan 70 km/u mag rijden.

En **jouw gemeente** kan bv. verkeersdrempels plaatsen in de buurt van scholen om ervoor te zorgen dat auto's daar nog trager rijden. Of een zebrapad schilderen, zodat de kinderen veilig kunnen oversteken.

BEDENK 2 REGELS waardoor jouw klasgroep beter kan functioneren en die het leven in de klas aangenamer zouden kunnen maken.

REGEL 1 .....

.....
.....

REGEL 2 .....

.....
.....

Lees de regels aan elkaar voor en bespreek ze.

Hou daarna een stemming. Welke regels halen de meerderheid (de helft van de klas + 1)?

BINNEN DE POLITIEK
ZIJN ER TWEE BELANGRIJKE
BESTUURSVORMEN:

DEMOCRATIE

In een democratie heeft de **bevolking de macht**. Het woord democratie komt uit het Grieks: **DEMOS** (= volk) **KRATOS** (=macht).

DICTATUUR

In een dictatuur beslist **één persoon** (of een kleine groep mensen) over de wetten en regels van het land.

BELGIË IS EEN DEMOCRATIE

Maar we zijn met te veel mensen om iedereen altijd samen te roepen om over iets te beslissen. In de klas lukt dat nog wel, maar als je met 11 miljoen bent ... Ook niet als je met 1.000 bent, zoals in de stad Mesen.

Daarom organiseert de overheid regelmatig verkiezingen, waarbij de bevolking mensen kiest die dezelfde ideeën hebben als zichzelf.

WAAROM WORDT IEMAND POLITICUS?

Meestal stappen mensen in de politiek omdat ze zaken willen veranderen, om zich in te zetten voor de samenleving en deze beter te maken. Heel soms doen mensen dit omdat ze macht willen uitoefenen en willen beslissen in plaats van anderen.

Niemand doet het om rijk te worden, want echt rijk word je er niet van: in een gemiddelde gemeente krijgt een gemeenteraadslid 150 euro per zitting (er is één zitting per maand). Die moet dus nog een andere job doen om voldoende inkomen te hebben. In grotere gemeenten (+ 50.000 inwoners) kunnen politici goed hun boterham verdienen, want er zijn meer zittingen van de gemeenteraad. Maar ze moeten er natuurlijk ook harder voor werken.

Hoe werkt POLITIEK IN DE GEMEENTE?

Iedereen die werkt aan en voor de gemeente zorgt ervoor dat het goed leven is bij hen. Ze mogen alles doen wat niet door de wet verboden is en waar de inwoners wel bij varen. Een gemeente

mag bijvoorbeeld geen leger samenroepen om oorlog te voeren, maar wel een sporthal bouwen, nieuwe bomen in het park planten en de prijs voor het parkeren met de auto bepalen.

Wie neemt de **BESLISSING?**

ZET EEN KRUISJE IN HET JUISTE VAK. SOMS KUN JE MEERDERE VAKJES AANKRUISEN!

	jij	je ouders	de school	de gemeente
1. Hoe laat je op school moet zijn				
2. Hoeveel zakgeld je krijgt				
3. Waar je je zakgeld aan uitgeeft				
4. Wanneer het huisvuil wordt opgehaald				
5. Wie thuis het huisvuil opruimt				
6. Wanneer je vuurwerk mag afsteken				
7. Of je een piercing mag laten zetten				
8. Naar welke middelbare school jij gaat				
9. Waar de school staat				
10. Of je een pet op mag zetten in de klas				

Wat doet DE GEMEENTE voor jou?

Een gemeente regelt heel wat zaken voor de mensen die er wonen. Je kunt ze eigenlijk opdelen in 2 soorten taken of verantwoordelijkheden (bevoegdheden):

1.

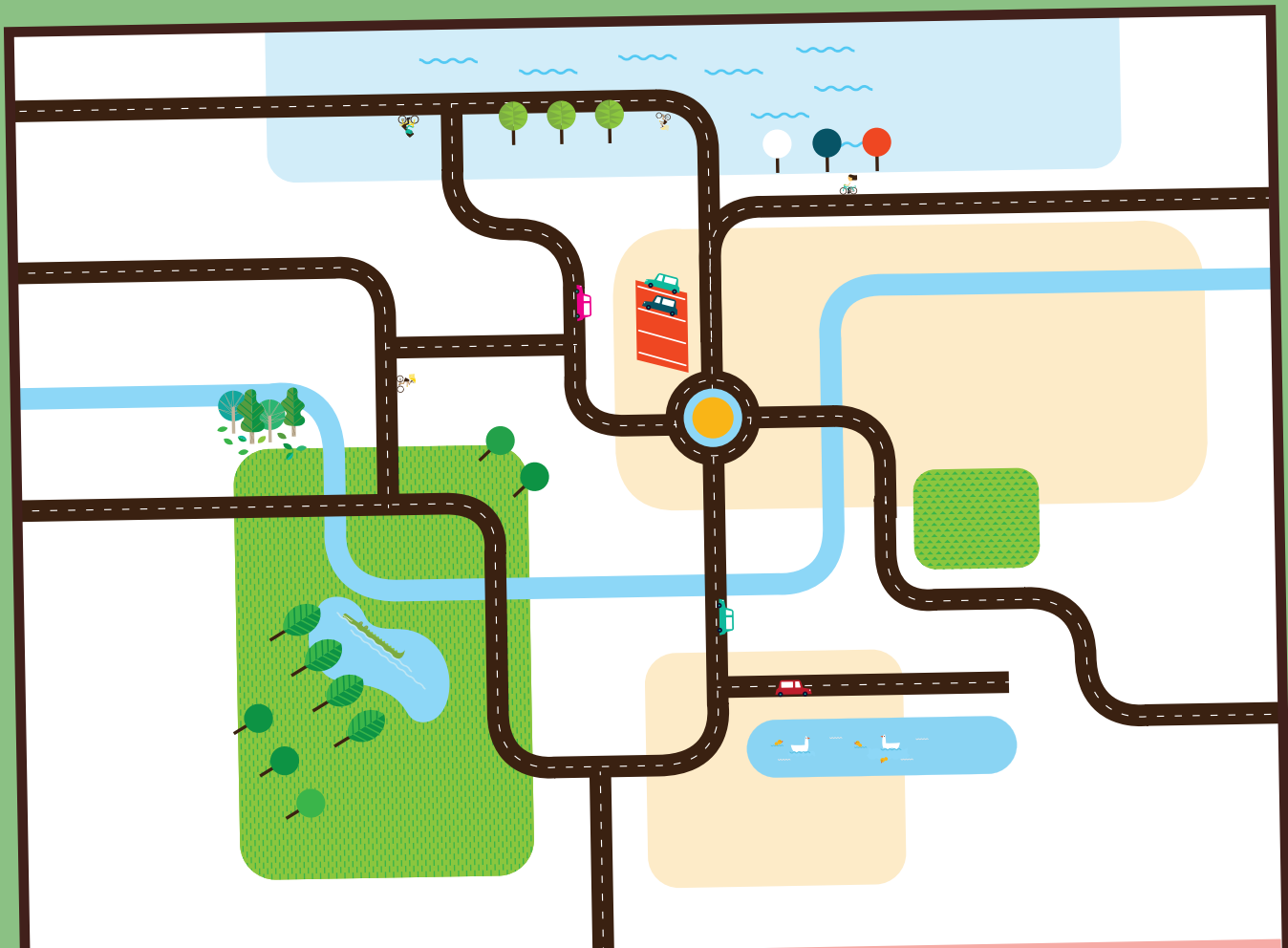
Ze moeten proberen het **leven in hun gemeente zo aangenaam mogelijk** te maken en ervoor zorgen dat alles netjes geregeld wordt. Ze mogen hiervoor alles doen wat voor een gemeente niet uitdrukkelijk verboden is door wetten van hogere bestuursniveaus (de federale overheid, de gemeenschappen, de provincies). Ze mogen bijvoorbeeld geen oorlog uitroepen, maar kunnen wel een zwembad bouwen.

2.

Ze krijgen de opdracht van deze hogere bestuursniveaus om een **aantal taken uit te voeren** voor hen die zij eigenlijk moeten doen (dit noemt medebewindstaken). Zo worden gemeenten bijvoorbeeld door hen verplicht om een bibliotheek te hebben en moeten ze alle verkiezingen organiseren voor de bewoners, niet enkel de gemeenteraadsverkiezingen.

OPDRACHT

Hieronder vind je een lijstje van allemaal zaken die in België worden georganiseerd. De federale overheid, de gemeenschappen, de provincies, de gemeenten... allemaal hebben ze bevoegdheden waarover ze mogen beslissen. Kruis aan welke zaken door de gemeente worden geregeld en teken ze op de plattegrond.

☐ Een fietsroute aanleggen	☐ Een zwembad openhouden	☐ Een jeugdhuis inrichten
☐ Het huisvuil ophalen	☐ De kermis organiseren	☐ Bepalen hoe de vliegtuigen mogen vliegen
☐ Het leger samenroepen	☐ De trein op tijd laten rijden	☐ Bijhouden wie er in de gemeente woont (bevolkingsregister)
☐ Het gras maaien	☐ Een gevangenis bouwen	☐ ..... (weet jij zelf nog iets?)

DE GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Hoewel je zou kunnen denken dat een burgemeester de baas is in de gemeente, heeft hij **niet alle macht**. Hij moet namelijk rekening houden met zijn schepenen en de gemeenteraad.

VERKIEZINGEN

De politici die de gemeente besturen, worden democratisch verkozen: via de stem van de bevolking. En dat zijn de inwoners van de gemeente.

Om de zes jaar worden er gemeentelijke verkiezingen georganiseerd. Dat is altijd op de tweede zondag van oktober. In Vlaanderen mag iedere inwoner vanaf 18 jaar ervoor gaan stemmen, **in Brussel en Wallonië is de stemming verplicht**.

De uitslag van deze verkiezingen bepaalt wie in de gemeenteraad mag zitten (zetelen, wordt dat genoemd).

COLLEGE EN GEMEENTERAAD

De inwoners van België kiezen niet wie de schepenen gaan worden, maar laten dat over aan de gemeenteraad. We zeggen dan ook dat de gemeenteraad **rechtstreeks** verkozen wordt en de schepenen **onrechtstreeks**.

In Wallonië wordt de kandidaat met de meeste voorkeurstemmen van de grootste partij uit het schepencollege automatisch de **burgemeester**. In Vlaanderen zal dat vanaf 2024 ook zo gebeuren. In het verleden koos in Vlaanderen de gemeenteraad wie burgemeester zou worden. Alle schepenen vormen samen met de burgemeester het college, je zou dit ook de 'regering' van een gemeente kunnen noemen.

STEMMEN

Wanneer je gaat stemmen, kan je gewoon voor een partij kiezen, of je kunt voor één iemand kiezen. Dan geef je je voorkeur aan die persoon, een voorkeurstem dus.

In Vlaanderen moet je vanaf 2024 niet meer verplicht gaan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen. Voor alle andere verkiezingen geldt die verplichting nog wel: die van de gemeenschappen en gewesten, de federale overheid en de Europese Unie. Als je geen goede reden hebt om niet te gaan stemmen, kan je daarvoor een boete krijgen.

WAT VIND JIJ?

Vind jij de stemplicht een goed idee?

.....

.....

.....

Wat zijn volgens jou de voor- en nadelen hiervan?

.....

.....

.....

Om te mogen stemmen, moet je 18 jaar zijn. Vind je dat een goede leeftijd?

.....

.....

.....

STEMMEN
HOE GAAT
DAT?

STEMMEN DOE JE ZO!

Zet de plaatjes in de juiste volgorde!

Allemaal naar het STEMLOKAAL

Kies uit de woorden onderaan de pagina. Schrijf ze op de juiste plaats.

In België hebben we nu nog 581 ..... Die hebben allemaal een eigen ..... De mensen die daarin zitten, zijn .....

Zij beslissen wat er moet gebeuren:

- Wat is er te beleven voor de jeugd?
- Kunnen er meer ..... komen?
- Krijgt iemand een vergunning om een huis te bouwen?

Elke ..... jaar kiezen we een nieuwe gemeenteraad. In oktober van het jaar ..... * zijn er weer verkiezingen voor de gemeenteraad. De gemeenteraadsleden horen doorgaans bij een politieke ..... Iedereen vindt andere dingen belangrijk. De ene partij wil dat het goed gaat met het klimaat en de ..... Een andere partij wil dat er genoeg ..... is, zodat mensen zelf hun geld kunnen verdienen. Weer een andere partij wil vooral dat iedereen ..... krijgt in het leven.

België is een democratie. Dat betekent dat je mag ..... op wie je wilt. Hoe meer stemmen een partij krijgt, hoe meer gemeenteraadsleden van die partij in de gemeenteraad komen. Als je zelf ..... hebt voor hoe het beter kan in jouw gemeente, kun je ook zelf gemeenteraadslid proberen te worden. Daarvoor hoeft je niet ..... te zijn, en je hoeft ook geen speciale ..... te volgen. Wel moet je Belg of EU-burger zijn en moet je ..... jaar of ouder zijn.

Kies uit deze woorden:

WIST JE DAT...

1921: De eerste keer was dat vrouwen mochten stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen?

1948: Alle vrouwen mochten gaan stemmen voor de nationale verkiezingen?

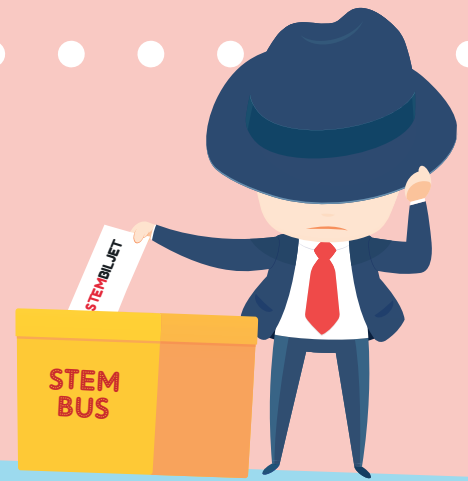
RIJK 6
GEMEENTERAAD MANDJE
GEMEENTEN 4
GEMEENTERAADSLEDEN
KUNSTJES
PARTIJ
SCHOLEN
DISCUSSIE
CHOCOLA
WINKELS 18
VOLWASSEN
NATUUR
FIETSPADEN
WERK
STEMMEN
EEN GRATIS IJSJE
*ZOEK ZELF HET JAARTAL OP
UILSKUIKENS 23
OPLEIDING
IDEEËN
GELIJKE KANSSEN
PAASHAZEN

DE POLITIEK INGAAN

PARTIJ KIEZEN

Mensen die in de politiek willen gaan, kiezen een politieke partij die **dicht aansluit** bij hun kijk op de wereld en hoe voor hen de ideale samenleving er zou moeten uitzien. Ze kunnen gevraagd worden door een politieke partij om zich op hun kieslijst te plaatsen. Ze kunnen ook zelf besluiten om een nieuwe partij op te richten.

KIESLIJST

Al die partijen komen op een **kieslijst** waarop iedere inwoner kan stemmen. Je kan stemmen op een bepaalde persoon of op een partij. Als je stemt op een persoon, krijgt die persoon van jou een voorkeurstem (zo noem je dat). Nadat iedereen gestemd heeft, worden de stemmen geteld.

cd&v

NVA
NIEUW-VLAAMSE ALLIANTIE

open **vld**

 VLAAMS BELANG

VOORUIT

VEEL PARTIJEN

Er bestaan in Vlaanderen en in België al **heel veel partijen**. Heel wat van die partijen heb je wellicht al op een affiche of op televisie gezien. De grote partijen komen in heel Vlaanderen op bij de verkiezingen. In heel veel gemeenten hebben zij dan ook een plaatselijke afdeling. Maar in heel wat gemeenten bestaan er ook partijen die enkel in die ene gemeente een lijst indienen. Dit kan een partij zijn die niets te maken heeft met één van de grote partijen. Men noemt dit dan een lokale partij.

 pvda

GROEN

HUWELIJK TUSSEN PARTIJEN

Soms is het ook een soort huwelijk tussen 2 of meer plaatselijke afdelingen van partijen die besloten hebben om in die gemeente samen te werken omdat ze veel gelijkaardige ideeën hebben. Zo zou je bijvoorbeeld een partij kunnen hebben met als naam **GEMEENTEBELANGEN** die dan bijvoorbeeld een samengaan is van de plaatselijke afdeling van GROEN en CD&V.

COALITIE EN OPPOSITIE

Meestal komt de burgemeester uit de partij met de meeste stemmen. Als die partij meer dan de helft van alle stemmen haalt, kan zij de gemeenteraad vormen. Maar dat is heel uitzonderlijk: doorgaans zijn er twee of meer partijen nodig om aan de helft van de stemmen te geraken. Deze partijen vormen dan een **COALITIE** (spreek uit: kowa-liet-sie). De andere partijen die niet in de coalitie zitten, noemt men de **OPPOSITIE**. Zij spelen een belangrijke rol door goed toe te kijken of de zaken die de meerderheid voorstelt, echt wel ten dienste staan van de gemeente.

Wij zijn een
COALITIE
van 3 partijen

Wij zitten in de
OPPOSITIE

KAN JIJ EEN COALITIE VORMEN?

MAAK EEN MEERDERHEID!

Kijk goed naar deze raadszaal en de verdeling van de gemeenteraadszetels over de verschillende partijen. Elk gekleurd bolletje is één zetel. Elke kleur is een partij.

OPGAVE 1

Hoeveel partijen zijn er minimaal nodig voor een meerderheid van stemmen?

Stap 1 Bepaal de meerderheid

- Hoeveel zetels zijn er in totaal?
- Hoeveel heb je er in deze raad dus nodig voor een meerderheid?

Stap 2 Welke partijen vormen samen een meerderheid?

Begin met de grootste partij, neem daarna de op een na grootste partij... en zo verder tot je een meerderheid hebt.

OPGAVE 2

Probeer zoveel mogelijk combinaties te vinden die een meerderheid opleveren.

Het aantal gemeenteraadsleden hangt af van het aantal inwoners: hoe meer inwoners, hoe meer gemeenteraadsleden. Dit kan gaan van 7 tot 55. De gemeenteraad moet minstens 10 keer per jaar samenkomen. In de grote gemeenten en steden gebeurt dit wekelijks.

Oeps! De GROENE en de ORANJE partijen raken het niet eens met elkaar.

Welke coalities zijn er nog mogelijk?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VRAAG
WAAROM HEEFT EEN
GEMEENTERAAD
ALTIJD EEN ONEVEN
AANTAL ZETELS?

Hoe is de COALITIE IN JOUW GEMEENTE gevormd?

Zoek op het internet informatie over de verkiezingen in jouw gemeente. Welke partijen hebben deelgenomen aan de verkiezingen?

.....
.....
.....
.....

Welke partijen zitten er in de gemeenteraad?

.....

Welke partijen zitten er in de coalitie?

.....

Welke partijen zitten er in de oppositie?

.....

SAMENSTELLING GEMEENTERAAD

Zoek op hoeveel zetels jouw gemeenteraad heeft. Vul daarna het juiste aantal zetels hiernaast in. Kleur de zetels in met verschillende partijkleuren. Streep de bolletjes (=zetels) weg die te veel zijn. Welke partijen zijn er in jouw gemeente en hoeveel zetels heeft elke partij?

- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....

- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....
- Partij .....

STEL JE VOOR...

Jouw partij zit in de oppositie. De meerderheid in de gemeenteraad wil de toelating geven om een groot winkelcentrum te bouwen aan de rand van de gemeente. Hiervoor moeten er 20 bomen worden omgehakt. Jouw partij is tegen dit voorstel.

Geef **enkele argumenten** om hen op andere gedachten te brengen.

.....
.....
.....

Wie doet wat in de GEMEENTEPOLITIEK?

DE GEMEENTERAAD

De gemeenteraad is de wetgevende macht. Dat maakt van hen het belangrijkste politieke orgaan in een gemeente. De gemeenteraadsleden hebben vijf belangrijke taken:

1

GEMEENTELIJKE WETTEN MAKEN

(de wetten in een gemeente noemt men besluiten) Eerst dienen de gemeenteraadsleden een voorstel in, dat wordt besproken en dan wordt erover gestemd.

2

FINANCIËN

De gemeenteraad bewaakt de kas van de gemeente: ze controleert of er niet te veel wordt uitgegeven en of het geld aan de juiste zaken wordt uitgegeven.

3

ZORGEN VOOR EEN LANGETERMIJNVISIE

Deze gemeentelijke besluiten kunnen dingen onmiddellijk veranderen, maar sommige zaken hebben meer tijd nodig en die worden dan in een meerjarenplan gegoten.

Zo kan de gemeenteraad bv. bepalen dat:

- de gemeente aantrekkelijker moet worden voor mensen die een café, restaurant of winkel willen beginnen
- de gemeente plezieriger moet worden voor kinderen en jongeren
- de mensen zich veilig, vlot en duurzaam moeten kunnen verplaatsen in de gemeente.

4

CONTROLE VAN HET SCHEPENCOLLEGE

Na de verkiezingen bepaalt de gemeenteraad wie er in het college mag zetelen en daarna houden gemeenteraadsleden toezicht en kijken ze of het college zijn werk goed doet.

5

CONTACT MET DE INWONERS

Aangezien de gemeenteraadsleden rechtstreeks worden verkozen, vertegenwoordigen ze de burgers van de gemeente. Daarom is het belangrijk dat ze veel luisteren naar en praten met de inwoners van de gemeente.

DE WEEK VAN EEN GEMEENTERAADSLID

DE GEMEENTERAAD VERGADERT OP EEN VASTE AVOND IN DE WEEK, BIJVOORBEELD OP MAANDAGAVOND. OVERDAG HEBBEN DE GEMEENTERAADSLEDEN ANDER WERK. HET WERK VOOR DE GEMEENTERAAD DOEN ZE DUS IN HUN 'VRIJE TIJD'. WAT DOEN GEMEENTERAADSLEDEN ZOAL IN EEN WEEK?

Huh? Door een update zijn alle afspraken uit je agenda verdwenen. Zet de afspraken bij het juiste tijdstip in de agenda.

AFSPRAKEN

- Marktkraam met partij
- Vergadering met de partij
- Informatiebijeenkomst kunstgras
- Treinafspraak Brahim
- Gemeenteraadsvergadering
- Pretpark
- Debat
- Debat voorbereiden
- Koffieafspraak moeder Marie

MAANDAG 19.00 UUR

Vergadering. Ik stel de schepen vragen over een gevaarlijk kruispunt. Daar moet de gemeente wat aan doen!

MAANDAG 20.00 UUR

Na de raadsvergadering is er een debat over het kerkplein. Wij willen een openbare wc, de anderen willen antieke lantaarnpalen.

DINSDAG 20.00 UUR

Ik ga naar een bijeenkomst over kunstgras. De schepen wil dat clubs daarop gaan trainen. Maar wat vinden de sportverenigingen daarvan?

WOENSDAG 10.00 UUR

Op de koffie bij een gescheiden moeder die moet rondkomen met een leefloon.

WOENSDAG 20.00 UUR

Met mijn partijgenoten bereid ik de gemeenteraadsvergadering van volgende week voor.

Stemmen we voor of tegen de voorstellen?

DONDERDAG 7.15 UUR

Collega-gemeenteraadslid Brahim zit in dezelfde trein. We maken een plan tegen vervuilende vrachtwagens in de winkelstraten.

ZATERDAG 10.00 UUR

Overmorgen is er een debat in de raadszaal. Ik schrijf op wat ik ga zeggen.

ZATERDAG 14.00 UUR

Onze partij gaat op de zaterdagmarkt in gesprek met mensen op straat over wat er allemaal beter kan.

ZONDAG 14.00 UUR

Ik ben in een pretpark met mijn familie. Iemand spreekt me aan. Hij vindt dat de gemeente moet zorgen voor meer fietsenrekken.

	MA	DI	WO	DO	VRIJ	ZA	ZO
07:15							
10:00							
14:00							
19:00							
20:00							

GEMEENTERAADSLID word je niet zomaar...

Hieronder zie je de verschillende stappen die een politicus moet ondernemen vooraleer hij of zij gemeenteraadslid kan worden.

Geef elke tekening een nummer van 1 (de eerste stap) tot en met 8 (de laatste stap).

Geen politieagent zijn.

Campagne voeren!

Geen verbod hebben om te kiezen of verkozen te worden.

Je moet 18 jaar zijn.

Je moet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van de gemeente.

Belg zijn of EU-onderdaan (voor de gemeenteraad).

Voordrachtsakte indienen met:
- naam van de partij
- namen kandidaten + handtekening
- 400 / 500 handtekeningen van kiezers.

Politieke partij oprichten als vereniging of rechtspersoon (paperassen dus).

HET SCHEPENCOLLEGE

Het schepencollege is de uitvoerende macht. De schepenen voeren de besluiten van de gemeenteraad uit en besturen de gemeente. Elke schepen krijgt één of twee thema's (bevoegdheden) waar zij of hij zich gedurende de regeerperiode zal op focussen: bv. verkeer, onderwijs, wonen ...

Een schepen kan niet zomaar beslissingen nemen: het voorstel moet steeds worden voorgelegd aan het hele schepencollege die dit met een gewone meerderheid (de helft + 1) moet goedkeuren. Meestal zal de schepen zaken voorstellen waarmee het college akkoord gaat.

Het aantal schepen hangt af van het aantal inwoners van de gemeente.

Aantal inwoners	Aantal schepenen
Minder dan 1.000	2
Van 1.000 en 4.999	3
Van 5.000 tot 9.999	4
Van 10.000 tot 19.999	5
Van 20.000 tot 29.999	6
Van 30.000 tot 49.999	7
Van 50.000 tot 99.000	8
Van 100.000 tot 199.000	9
Vanaf 200.000	10

Ga naar de website van jouw gemeente. Hoeveel schepenen telt jouw gemeente? Maak een overzicht wie voor welk thema in jouw gemeente bevoegd is.

Welke schepenen zou jij in jouw gemeente willen? Kruis aan.

- een schepen van verjaardagsfeestjes
- een schepen van speelpleinen
- een schepen van dieren

Verzin er zelf ook nog een paar:

.....

.....

.....

.....

DE BURGEMEESTER

De burgemeester is de voorzitter van het schepencollege. Hij of zij haalde de meeste stemmen en het is de Vlaamse regering die uiteindelijk de burgemeester benoemt, dus zijn akkoord geeft.

Naast het voorzitterschap van het schepencollege, heeft de burgemeester nog andere specifieke taken:

- de gemeente vertegenwoordigen bij de verschillende overheden (provincie, Vlaanderen, België),
- ervoor zorgen dat de provinciale, gewestelijke en nationale wetten in de gemeente worden nageleefd,
- verantwoordelijk zijn voor de veiligheid in de gemeente (de burgemeester staat aan het hoofd van de politie),
- tenslotte is de burgemeester ook het gezicht van de gemeente. Daarom wordt hij/zij ook wel eens burgervader of burgermoeder genoemd.

KEN JIJ DE BURGEMEESTER VAN JE GEMEENTE?

Hoe heet 'jouw' burgemeester?

Surf naar de website van een krant en tik de naam van jouw burgemeester in. Wat kom je allemaal te weten?

.....

.....

.....

.....

.....

DE BURGE- MEESTERS- SJERP

De burgemeester heeft een soort sjaal aan als hij of zij officiële dingen moet doen. De burgermeesterssjerp wordt die sjaal genoemd. Kruis de burgemeester aan die de juiste burgemeesterssjerp aangedaan heeft.

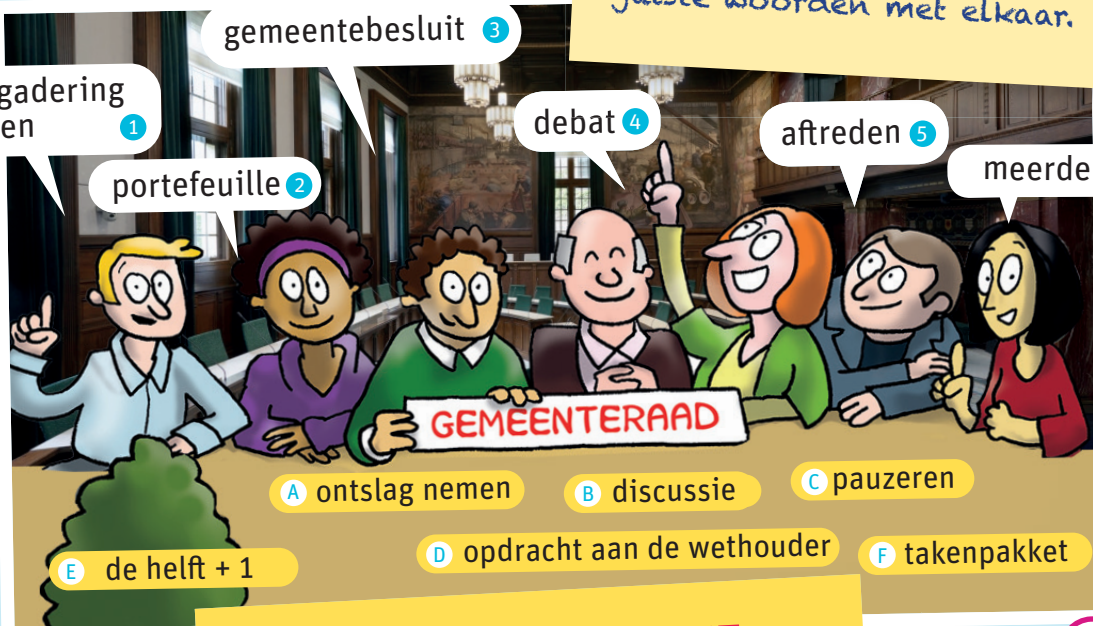
De **BURGEMEESTER** is voorzitter van het schepencollege. De voorzitter van de gemeenteraad hoeft niet de burgemeester te zijn. Dit kan ook een gewoon gemeenteraadslid zijn.

In Vlaanderen kan de burgemeester ook een sjerp dragen met enkel de kleuren van de Vlaamse vlag, namelijk zwart en geel.

RAAD-TAAL

Vergadertaal, snap jij het? In een vergadering van de gemeenteraad gebruiken ze veel bijzondere woorden. Weet jij wat ze betekenen? Of raad je het? Verbind de juiste woorden met elkaar.

GEVAARLIJK KRUISPUNT VAN PROBLEEM TOT OPLOSSING

Er is een probleem in de gemeente. Er is een gevaarlijk kruispunt. Een meisje werd aangereden en ligt nu in het ziekenhuis. Hoe wordt het probleem opgelost? Zet de plaatjes in de goede volgorde.

1

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
Er is een probleem

Er is een probleem in de gemeente. Er is een gevaarlijk kruispunt. Er ligt een meisje in het ziekenhuis, omdat ze er werd aangereden.

6

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
De gemeenteraad vergadert

De gemeenteraad gaat praten over het plan. Ze kunnen vóór het plan stemmen en ze kunnen tégen het plan stemmen. Maar ze mogen het plan ook veranderen. Bijvoorbeeld: ze willen dat er een standbeeld op de rotonde komt. De schepen moet dit nu aanpassen.

3

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
Het probleem is opgelost

De schepen geeft de opdracht om van het kruispunt een rotonde te maken.

5

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
De schepen verzint een oplossing

De schepen heeft een idee: er komt beter een rotonde in plaats van een kruispunt. De ambtenaren worden door de schepen gevraagd dit idee op te schrijven in een plan. Ambtenaren zijn mensen die voor de gemeente werken.

4

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
De rotonde wordt gebouwd

Na een jaar wordt duidelijk of de rotonde werkt. Zijn er minder ongelukken? Dan heeft de gemeente haar werk goed gedaan!

2

VAN PROBLEEM NAAR OPLOSSING
Het plan is goedgekeurd!

Is de meerderheid van de gemeenteraad voor het plan? Dan zet de burgemeester zijn of haar handtekening onder het plan.

De goede volgorde is:

WAT ALS...

...JULLIE KLAS EEN GEMEENTE WAS?

1. Zoek een naam voor jullie gemeente

.....

2. Verzin een geschiedenis

.....

.....

.....

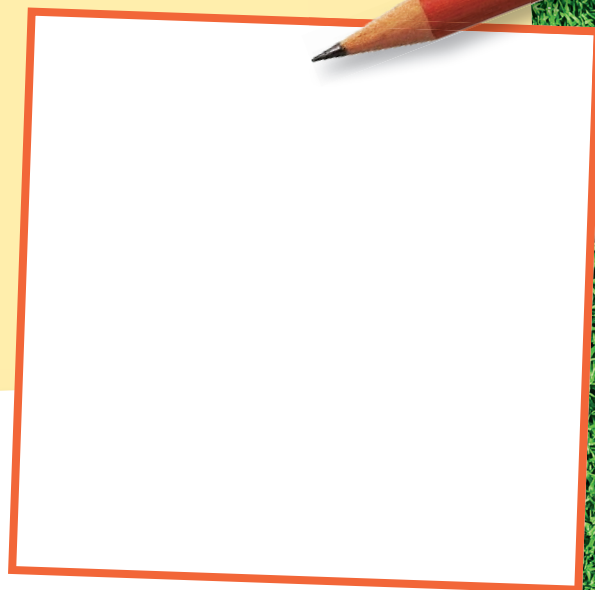
3. Bedenk een wapenschild met een spreuk

.....

.....

4. Hoe ziet jullie gemeente eruit?

Teken een plattegrond.

WAT ALS...

...JULLIE KLAS EEN POLITIEKE PARTIJ WAS?

1. Zoek een naam voor jullie partij en maak een logo.

.....

2. Wat wil jullie partij bereiken? (Je kan hiervoor naar de websites van de bestaande partijen kijken, maar misschien hebben jullie betere ideeën?)

.....

.....

.....

3. Maak een affiche om campagne te voeren voor de verkiezingen.

WAT ALS...

... JULLIE KLAS EEN PROJECT MOCHT INDIENEN VOOR DE GEMEENTE?

Wat zou jullie klas doen met een budget van € 5.000 om dingen in de gemeente te veranderen? Een speelplein laten bouwen?

Surf op het internet en probeer te onderzoeken wat je allemaal met € 5.000 kan doen.
<https://www.wickey.be/openbare-speeltuigen.html>

Of hebben jullie een ander idee?

Kunnen jullie opzoeken hoeveel jullie idee kost?

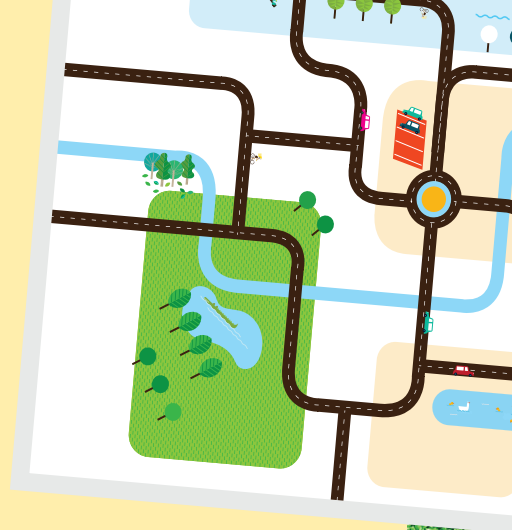

WAT ALS...

... JULLIE KLAS 1 MILJOEN MOCHT VERDELEN...

Tijdens de verkiezingscampagne vertellen politieke partijen wat ze belangrijk vinden voor de gemeente. Maar er is niet genoeg geld om alles te doen wat ze willen.

Wat vinden jullie belangrijk?

Waar willen jullie meer geld aan uitgeven?

€ 100.000 € 200.000 € 200.000 € 500.000

Verdeel de zakken geld over de onderwerpen en schrijf op wat jullie er zelf van vinden.

LET OP! Jullie mogen elke zak maar één keer uitgeven.

De gemeente kan 1 miljoen euro uitgeven.

Wij geven € 100.000 aan .....

.....

Wij geven € 200.000 aan .....

.....

Wij geven € 200.000 aan .....

.....

Wij geven € 500.000 aan .....

.....

Totaal € 1.000.000

WIJ VINDEN ARMOEDE EEN PROBLEEM

Mensen die in armoede leven hebben soms een verblijfplaats of hulp nodig.

WIJ VINDEN SCHOLEN BELANGRIJK

Kinderen zitten ganse dagen op school. Dan moet het gebouw wel aangenaam zijn om er in door te brengen.

WIJ VINDEN NATUUR BELANGRIJK

Het is leuk om in de natuur te spelen. Het is ook goed dat er plek is voor de planten en de dieren.

WIJ VINDEN AFVAL EEN PROBLEEM

Als afval op straat ligt, komt het plastic bijvoorbeeld in de oceaan terecht. Of krijgen vogels het in hun maag. En al die rommel ziet er gewoon niet uit! Wij vinden het belangrijk dat de gemeente schoon is.

WIJ VINDEN THEATER BELANGRIJK

Het is leuk om naar een voorstelling te gaan. Muziek, dans, toneel: om dat te kunnen zien is er wel een theater nodig.

WIJ VINDEN VEILIGHEID BELANGRIJK

Veel kinderen gaan met de fiets naar school en naar de sportclub. Dan is het fijn als er een veilig fietspad is.

WIJ VINDEN SPORT BELANGRIJK

Bewegen is gezond. Daarom is het goed dat alle kinderen sporten.